

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

ШУЛЬГА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ У РОСЛИННИЦТВІ»
(на матеріалах ФГ «НАША ЯСНА»)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Чернігів – НУ «Чернігівська політехніка»
2020

Кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Навчально-наукового інституту економіки Національного університету “Чернігівська політехніка”

Науковий керівник: к.е.н., доцент Перетяцько Юлія Митрофанівна

Захист відбудеться «22» грудня 2020 р. о 09.00 год. на засіданні екзаменаційної комісії у Національному університеті “Чернігівська політехніка”

**Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
к.ф.-м.н., доцент**

Юрченко М.Є.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Організація обліку витрат на підприємстві посідає важливу роль у розвитку підприємства. Успішність результату господарської діяльності підприємства багато в чому залежить від організації витрат. З економічної точки зору, доцільно організувати на підприємстві раціональне використання матеріальних ресурсів та постійно контролювати їх витрати. Маючи чіткий план по витратах на підприємстві, керівництво має можливість контролювати їх та при будь-яких змінах, що свідчать про перевитрати, може приймати відповідні рішення з метою регулювання витрат. Впорядкована організація обліку витрат на підприємстві дасть можливість правильно розподілити витрати за певними ознаками управління. Організація ефективної системи обліку витрат на підприємстві є одним з найважливішим завданням на кожному підприємстві, бо є одним із факторів, що впливають на прибутковість підприємства.

Метою даної роботи є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліку, аналізу витрат в рослинництві, а також розробка шляхів їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань:

- розкрити економічну сутність класифікацію витрат у рослинництві;
- систематизувати методику обліку, аналізу та аудиту витрат у рослинництві;
- дослідити особливості нормативно – правової бази з регулювання обліку витрат на сільськогосподарському підприємстві;
- розкрити тенденції та напрямки розвитку сільського господарства в Україні;
- надати фінансово-економічну характеристику ФГ «Наша Ясна»;
- виявити особливості організації і методики обліку, аналізу і аудиту витрат на підприємстві;
- розглянути особливості проведення внутрішнього контролю витрат на підприємстві;
- розробити шляхи удосконалення системи бухгалтерського обліку та діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження є процес організації обліку, аналізу і аудиту витрат в рослинництві на ФГ «Наша Ясна».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аналізу і аудиту витрат в системі управління підприємством.

Інформаційною базою дослідження є кодекси, закони, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, праці науковців та інше.

У роботі використовувалися такі **методи дослідження**: порівняння - для зіставлення показників діяльності у динаміці; середніх і відносних величин - для дослідження рівня використання облікової інформації в управлінській діяльності; табличний (графічний) - для наочного зображення результатів дослідження; спостереження; аналіз - для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез - для узагальнення розрізнених аспектів методики обліку та аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості практичного застосування запропонованих рекомендацій удосконалення обліку, аналізу та контролю витрат у рослинництві, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Основний зміст роботи викладено на 63 сторінках. Робота вміщує 21 таблиць, 8 рисунків та 4 додатків. Список використаних джерел налічує 84 найменувань на 9 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** розкрита актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, а також подано структуру роботи.

У **першому розділі «Теоретичні основи бухгалтерського обліку та аналізу витрат у рослинництві»** висвітлено економічну сутність та класифікацію витрат у рослинництві, теоретико-методичні аспекти організації обліку та аналізу витрат у рослинництві, нормативно-правове регулювання обліку витрат на фермерських підприємствах.

Незважаючи на велику кількість досліджень вченими такими, як Ф. Ф. Бутинець, І. О. Белебега, І. Є. Давидович, О. І. Грицай, В. М. Панасюк, В. В. Бабіч, С. В. Сагова, Л. В. Нападовська, В. Є. Ластовецький, В. Ф. Палій, П. П. Новіченко, Я. В. Соколов та інші, дана тема з організації витрат на підприємстві залишається все ще проблемною та потребує досліджень в умовах сучасної конкурентної ринкової економіки.

Ефективна організація обліку та правильне визначення собівартості виробленої продукції забезпечуються завдяки класифікації витрат. Перелік і склад постійних і змінних витрат підприємства встановлюють самостійно та закріплюють наказом про облікову політику.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності визначає П(с)БО 16 «Витрати».

У бухгалтерському обліку витрати слід обліковувати за елементами витрат та статтями калькуляції. Це забезпечить точне визначення собівартості майбутніх врожаїв. Склад статей калькуляції обирається підприємством самостійно. Підприємству слід обрати потрібний метод управління витратами,

який буде максимально підходити до його діяльності та до особливостей. Це дасть змогу економити ресурси, ефективно їх використовувати, контролювати, планувати, прогнозувати, мати змогу приймати менш ризиковані управлінські рішення щодо ефективного вкладення коштів, досягати бажаних результатів в плані регулювання витрат та підвищення прибутків.

Найважливішим завданням в управлінні витратами є вчасне інформаційне забезпечення системи управління. Інструментами до такого забезпечення в управлінні витрат є формування власної облікової політики на підприємстві, проведення інвентаризацій, первинна документація, звітність, досвідченість бухгалтерської служби.

У другому розділі роботи «Організація обліку та аналіз витрат у рослинництві на ФГ «Наша Ясна» розглянуто стан та перспективи розвитку фермерського господарства в Україні, характеристика статутної та фінансової діяльності ФГ “ Наша Ясна ”, характеристика системи бухгалтерського обліку на підприємстві ФГ “ Наша Ясна ”, організація обліку та аналіз витрат ФГ «Наша Ясна».

За наслідками проведено дослідження можна стверджувати, що основним видом діяльності, яке забезпечує отримання доходів та формування витрат ФГ «Наша Ясна» є вирощування і реалізація продукції рослинництва, таких як кукурудза та соняшник на орендованих землях пайщиків, наданих в оренду фермерському господарству на визначений термін, згідно договорів оренди.

Вищим управлінським органом є збори членів фермерського господарства, виконавчим органом є голова фермерського господарства.

Згідно законодавства ФГ «Наша Ясна» була платником єдиного податку 4-ї групи, та наразі є платником ПДВ на загальних підставах.

Фінансово-економічні показники показують, що найприбутковішим був 2018 рік, за рахунок реалізації продукції врожаїв 2017 та 2018 років. В якості експерименту та дотримання сівозмін було посаджено в 2018 році соняшник, а в 2019 році кукурудзу на зерно. Засіяні площі мають тенденцію до збільшення. Щороку, на всі площі вносились мінеральні добрива. Так як чисельність найманих працівників мала, зрозуміло, що обробіток та збір врожаю здійснюється за рахунок сторонніх організацій. Оплата праці має тенденцію до збільшення. В 2017 році весь обробіток здійснювався на паливі сторонніх організацій. В 2018 та 2019 році підприємство вже само закупляло паливо та контролювало його витрати.

На підприємстві розроблена та діє облікова політика. Витрати операційної діяльності, які відображені в обліку ФГ «Наша Ясна», сформовані собівартістю реалізованої сільськогосподарської продукції (прямими та загальновиробничими витратами), адміністративними витратами, витратами на збут та іншими операційними витратами.

Бухгалтерський облік формування витрат операційної діяльності на підприємстві ФГ «Наша Ясна» організований відповідно загальноприйнятих

принципів ведення бухгалтерського обліку. Витрати підприємство облікує за статтями витрат.

Формування облікової інформації щодо витрат, визначення собівартості сільськогосподарської продукції, складання фінансової звітності підприємство керується вимогами нормативно-законодавчих документів – це Податковий кодекс України, П©БО 16 «Витрати», П(С)БО 9 «Запаси», Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств.

В третьому розділі «Шляхи вдосконалення організації обліку та аналізу витрат на ФГ «Наша Ясна» запропоновано шляхи вдосконалення системи організації обліку та аналізу витрат в рослинництві. Адже організація витрат на виробництві є одним з найважливіших показників прибутковості підприємства. Зменшення витрат та собівартості продукції є однією з основних показників зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи. Управління витратами, їх мінімізація на підприємстві є однією з дуже вагомих складових частин управлінського процесу на підприємстві в цілому та потребує постійного контролю та аналізу.

Із проведеного аналізу ефективності діяльності підприємства бачимо, що економічна ефективність діяльності підвищується, але є нагальна необхідність пошуку шляхів до її підвищення.

В якості пропозицій щодо покращенню економічного становища підприємства було запропоновано ряд заходів, які позитивно вплинуть на розвиток досліджуваного підприємства. Всі ці заходи забезпечать раціонально використовувати ресурси та вплинуть на організацію планування, контроль, достовірність та повноту обліку, аналізу та калькулювання собівартості, підвищать ефективність управління витратами.

На сьогоднішній день, у ФГ «Наша Ясна» потребує удосконалення система бухгалтерського обліку, впровадження елементів управлінського обліку, автоматизація сільськогосподарської діяльності та підвищення кваліфікації працівників облікового апарату.

Ознайомлення з організацією роботи на підприємстві було запропоновано шляхи вдосконалення системи організації обліку, які позитивно вплинуть на облік та аналіз витрат в рослинництві. Запропоновано удосконалити графік документообігу, призначивши відповідальних за оформлення та здачу первинних документів працівників, які працюють, затвердити актуальні терміни здачі документів, що забезпечить дотримання єдиних засад ведення бухгалтерського обліку на підприємстві відповідно до чинного законодавства. Удосконалити положення про оплату праці, провівши хронометражі згідно норм на польові роботи по списанню палива та відкоригувати норми. Удосконалити робочий план рахунків, додавши аналітичний рахунок 2311 “рослинництво” до рахунку 231 “Виробництво”, що забезпечить пришвидшення оперативності отримання інформації щодо витрат. Провести необхідні заходи,

щодо комплексної автоматизації сільськогосподарської діяльності підприємства, а саме перехід з програми Кропію на AgroOnline, Закупити та встановити трекара на техніку, що дасть змогу автоматично формувати та накопичувати подорожні листи та оперативно відслідковувати проведення польових робіт в реальному часі. Запровадити аналітичну складову щодо витрат, здійснювати аналіз витрат за розробленою формою внутрішньої звітності, проводити таку роботу щомісячно із виявленням причин відхилення від плану, що підвищить контроль над витратами. Автоматизувати складський облік, оснастивши завідувача складом необхідною технікою, щомісяця проводити інвентаризацію ТМЦ та звіряти залишки в програмі 1С, що зменшить паперову роботу. Надати доступ працівникам підприємства у програмі 1С, підключити працівників (фахівців із земельних питань, агрономів та інших) до 1С, що забезпечить створення єдиного інформаційного поля для формування управлінських звітів та їх аналізу. Постійно підвищувати кваліфікацію працівників облікового апарату, мати змогу бухгалтерам підприємства брати участь у семінарах на бухгалтерську тематику, що зменшить допущення помилок при веденні обліку, в тому числі і при відображенні витрат.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено теоретичне узагальнення та обґрунтування сутності та особливостей методики витрат у рослинництві фермерського підприємства. За результатами проведеного дослідження було сформульовані висновки і пропозиції, що відповідають поставленій меті та завданням:

1. Дослідження сутності терміну “витрати” показав, що серед науковців відсутнє єдине визначення. Класифікують витрати за багатьма ознаками: за місцем виникнення витрат, за видами робіт, продукції, послуг, за відношенням витрат до процесу виробництва, за способом віднесення на собівартість продукції, робіт чи послуг, за відношенням до собівартості продукції, робіт чи послуг, за часом виникнення тощо.

2. Методологічною основою формування інформації про витрати у бухгалтерському обліку є П(с)БО №16 “Витрати”. Згідно цього стандарту витрати поділяють на операційні, інвестиційні, фінансові, витрати іншої діяльності. Стандарти обліку виділяють п'ять елементів витрат оперативної діяльності – матеріальні витрати, на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші оперативні витрати. До особливостей формування витрат у бухгалтерському обліку фермерського господарства належать наступні статті калькуляції: сировини і матеріали, послуги сторонніх організацій, паливо

й енергія, основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, відрахування на соціальні страхування, витрати на утримання та експлуатацію устаткування, загальновиробничі витрати, втрати від браку чи пошкоджень, інші виробничі витрати.

3. Діяльність установи регламентується низкою нормативно-правових актів: П(с)БО 16 «Витрати», П(с)БО 9 «Запаси», Податковий кодекс України.

4. Об'єктом дослідження є фермерське господарство «Наша Ясна», яке займається вирощуванням сільськогосподарської продукції: кукурудза та соняшник. Фермерське господарство входить до складу Грано Холдинг. Підприємство є прибутковим.

5. Фінансово-економічним показникам за досліджуваний період характеризуються позитивною динамікою. Найприбутковішим був 2018 рік, за рахунок реалізації продукції врожаїв 2017 та 2018 років. В якості експерименту та дотримання сівозмін було посаджено в 2018 році соняшник, а в 2019 році кукурудзу на зерно. Засіяні площі мають тенденцію до збільшення. Щороку, на всі площі вносились мінеральні добрива. Так як чисельність найманих працівників мала, то для обробітки та збору врожаю залучають сторонніх організацій. Оплата праці має тенденцію до збільшення. В 2017 році весь обробіток здійснювався на паливі сторонніх організацій. В 2018 та 2019 році підприємство вже само закупляло паливо та контролювало його витрати.

6. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться бухгалтерією. Форма обліку – автоматизована за допомогою програми 1С. На підприємстві є Наказ про облікову політику, розроблений графік документообігу та робочий план рахунків. Проте зазначені документи потребують удосконалення. Визначено, що витрати підприємства відображаються на наступних рахунках: 92 "Адміністративні витрати", 91 «Загальновиробничі витрати», 93 "Витрати на збут", 94 "Інші витрати". Встановлено, що ФГ "Наша Ясна" не застосовує норми "ПСБО 30", на підставі методичних рекомендацій бухгалтерського обліку з біологічних активів №1315 пункт 2.2.

7. При виробництві соняшника в 2018 році, так і кукурудзи в 2019 році, найбільш стаття витрат - арендна плата за землю. За весь період виробництва соняшника багато витрачено палива, прямих витрат значно більше, загальновиробничих менше. Також досить велика частина витрат йде на посівний матеріал, засоби захисту рослин, мінеральні добрива, заробітну плату, за послуги стороннім організаціям.

8. При порівнянні витрат ресурсів за статтями затрат на виробництво соняшника в 2018 році з виробництвом кукурудзи в 2019 році можна зробити висновки, що на виробництво кукурудзи витрачено ресурсів більше.

Прямі витрати на виробництво соняшника складають: на насіння 543117,00грн., на паливо 364049,22грн., на засоби захисту рослин 893727,25грн., на мінеральні добрива 1027046,68грн.

Прямі витрати на виробництво кукурудзи складають: на насіння 619738,32грн., на паливо 682965,82грн., на засоби захисту рослин 638677,67грн., на мінеральні добрива 1878795,54грн.,

На виробництво кукурудзи палива витрачено майже в половині більше та мінеральних добрив. Але на соняшник більше витрачено засобів захисту рослин. При порівнянні доцільно згадати, що в 2019 році площа під культуру збільшено на 61,22 га.

9. В ході проведено дослідження нами запропоновані ряд заходів щодо покращення системи бухгалтерського обліку та діяльності підприємства. А саме: удосконалення наказу про облікову політику, графіку документообігу. Впровадити економічну роботу щодо аналізу витрат. Розроблено власну форму внутрішньої звітності на підприємстві для контролю та аналізу витрат щомісяця, та звіт про рух товаро-матеріальних цінностей на підприємстві, для забезпечення складського обліку. Встановити контроль за витратами палива, зокрема впровадити новий програмний продукт «Агроонлайн», який забезпечить цей контроль, відобразить роботу на виробництві в режимі реального часу та забезпечить автоматично імпортувати первинні документи в бухгалтерську програму. Впровадити регулярне підвищення кваліфікацій спеціалістів на підприємстві та забезпечити комп'ютерами та оргтехнікою працівників, які їх потребують для оперативності роботи. Забов'язати всіх працівників вносити інформацію в ІС щодо своїх посадових обов'язків, для формування єдиної бази на підприємстві, що дасть змогу більш точно аналізувати та вивчати інформацію та швидко приймати управлінські рішення без ризиків.

АНОТАЦІЯ

Шульга О. М. Організація обліку та аналіз витрат у рослинництві (на матеріалах ФГ «Наша Ясна»). - Рукопис

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОПІ «Облік і оподаткування». – Національний університет «Чернігівська політехніка». – Чернігів, 2020.

Кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліку, аналізу витрат в рослинництві та розробці шляхів удосконалення обліку.

Висвітлено економічну сутність та класифікацію витрат у рослинництві, теоретико-методичні аспекти організації обліку та аналізу витрат у рослинництві, нормативно-правове регулювання обліку витрат на фермерських підприємствах.

Розглянуто стан та перспективи розвитку фермерського господарства в Україні, характеристику статутної та фінансової діяльності ФГ “ Наша Ясна ”, характеристику системи бухгалтерського обліку на підприємстві ФГ “ Наша Ясна ” та організація обліку, а також аналіз витрат ФГ «Наша Ясна».

За наслідками проведеного дослідження запропоновано шляхи вдосконалення системи організації обліку та аналізу витрат в рослинництві. А саме: удосконалено наказ про облікову політику та графік документообігу. Запропоновано впровадити економічну роботу щодо аналізу витрат. Розроблено власну форму внутрішньої звітності на підприємстві для контролю та аналізу витрат щомісяця, та звіт про рух товаро-матеріальних цінностей на підприємстві, для забезпечення складського обліку.

Ключові слова: витрати, бухгалтерський облік, фермерські господарства, рослинництво, аналіз, облік.